
ПРАВЕДНИКИ

Соколов Юрій Дмитрович
Соколова Марія Олександрівна

ВРЯТОВАНИЙ

Зуховицький Семен Ізраїльович (1908-1998)

Ю.Д. Соколов

Семен Ізраїльович Зуховицький був завкафедрою математики Інституту легкої промисловості і старшим науковим співробітником Інституту математики АН УРСР, а також викладав в Київському університеті.

У перші дні війни молодий вчений пішов добровольцем на фронт. Частина, в якій служив Зуховицький, потрапила в оточення, і він разом з багатьма іншими офіцерами і солдатами опинився в Дарницькому концтаборі. Коли ув'язнених з Дарниці переводили до Києва, Семену в сільському одязі вдалося втекти.

Зуховицький прийшов на Куренівку до свого друга, де і переночував. Друг дав йому сухарів і скляночку з морфієм – на випадок, якщо Зуховицький вирішить накласти на себе руки. Семен звернувся до свого наставника і вчителя, професора-математика Юрія Дмитровича Соколова, який жив з дружиною Марією Олександрівною на вул. Рейтерській, 2. Соколови прийняли Зуховицького і залишили у себе. Юрій Дмитрович був директором обсерваторії. Він взяв Семена Ізраїльовича на посаду двірника.

Колишній сторож обсерваторії написав Соколову донос, в якому стверджував, що Зуховицький – єврей і переховується. Юрій Дмитрович зібрав співробітників, зачитав їм донос, і всі одногласно вирішили, що це наклеп, хоча багато хто знав про національність Зуховицького.

Якось вдень, теж за доносом, прийшли гестапівці. Дворовий пес, гавкаючи, кинувся до них, а Марія Олександрівна, яка спокійно говорила з гестапівцями, голосно крикнула: «Приберіть його!» Це був сигнал для Зуховицького, який працював в саду. Він швидко пішов до одного з своїх притулків.

У дворі знаходився і колишній двірник обсерваторії Гнат Полончук, який повернувся з полону, схожий зовнішністю на єврея. Ось його і схопили гестапівці. Але у Полончука всі документи були в порядку, а німці, очевидно, вирішили, що саме він був приводом для доносу, і пішли. Після цього Юрій Дмитрович перевів Зуховицького в нічні зміни, щоб він менше був на видноті. Прагнучи змінити свою зовнішність, Зуховицький відпустив бороду. Ховаючи явно не двірницькі руки, він ходив з мітлою в рукавичках, пояснюючи, що у нього захворювання шкіри (псоріаз).

Два роки Соколови рятували Зуховицького. Після визволення Києва Семен Ізраїльович знову став працювати під керівництвом свого рятівника – Юрія Дмитровича Соколова.

На початку 80-х років Зуховицький переїхав до Ізраїлю, де став професором Єрусалимського університету. 1993 року я бачив його в Єрусалімі, і він розповів мені багато деталей свого життя в окупації. За його клопотанням покійним Юрію Дмитровичу і Марії Олександрівні Соколовим 1994 року посмертно присвоєні звання «Праведник Бабиного Яру» і «Праведник народів Світу».

Професор Зуховицький помер в Ізраїлі 1998 року.